

17
18
=

2. 17

31
-

36
=

35
=

34
=

30
=

49
=

DE *Pi. 19. num. 17. P. 11. 12.*

8

28

1747

2^a

OBLIGATIONE MANDANTIS
ERGA
MANDATARIVM FINES
MANDATI EXCEDENTEM

220
5

INDVLTV
ILLVSTRIS IVRISCONSULTORVM ORDINIS
IN REGIA FRIDERICIANA
PRO
SVMMS IN
VTROQVE IVRE HONORIBVS
RITE CAPESSENDIS

AD DIEM APRIL. A. R. S. MDCCXXXVII.

DISSERET

GVSTAVVS BERNHARDVS BECMANN

DEVITIO - MEGAPOLITANVS.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,

TYPIS IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

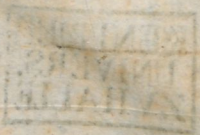
17. 10. 1711

DE
OBLIGATIONE MANDANTIS
ERGA
MANDATARIUM FINES
M. MANDATI EXCEDENTEM

INDULTA
EIVSDEM IURISCONSULTORVM ORDINIS
FRIDERICIANA
PRO
SVMMS IN
VTROQUE IURE HONORIBVS

515
D

RITE CAPESSENDIS
AD DIEM APRILIS 4. 1711
GUSTAVVS BERNHARDVS BECMANN

HABE M. ADSPICERE
HIS IONNIS CHRISTIANI HILGERT. 1711

Si quis actum aliquem suscipit; ille ita *Negotium* comparatus esse potest, ut vel ipsi inde *alienum* agenti proxime utilitas obueniat vel ter- *quid?* *quid?* Si prius; *negotium proprium* suscepisse dicitur. Sin posterius; vel tertius ipse eum suscipere debuisset, vel non.

Illo casu *negotium alienum* vocatur. *Suscipit* igitur *negotium alienum* qui actum aliquem suscipit in alterius cuiusdam utilitatem, quem ille ipse expedire debuisset.

Cum de obligatione mandantis erga mandatarium fines mandati excedentem acturi simus, & haec debita *causa* determinari nequeat, nisi ex distincta alieni negotii & modorum illud explicandi notione; non possumus facere, quin eos quoad eius fieri potest. breuissimis antea euoluamus. Quod vero datam negotii alieni definitionem adtinet; eandem plane ideam menti **VLP**IANI obuersatam fuisse pater ex *l. 1. §. 2. ff. de procur.* ubi *usus*, inquit, *procuratoris perquam necessarius est, ut qui*

rebus suis ipsi superesse vel nolunt vel non possunt, per alios possunt agere, & d. l. i. pr. procuratorem definit per eum, qui aliena negotia mandatu domini administrat.

§. 2.

*Suscipitur
vel consen-
siente vel
dissentiente
altero.*

Si quis aliena negotia qua talia sponte expedit; necesse est, ut in ipso sit voluntas ea expediendi (§. 1.). Quod si vero voluntatem eius spectemus, cuius sunt negotia; duo casus distinguendi se offerunt. Vel enim qui negotia suscepit hunc idem velle sibi persuadet, vel non. Si prius, *consensum*; sin posterior, *dissentium* eius sibi repraesentat.

§. 3.

*Diversae hu-
ius consensus
species.*

Si qui negotia alterius expedit, hunc in expeditionem consentire cogitat; consensum alterius conligit vel ex signis eius arbitrariis, vel ex principiis generalibus psychologicis. Priorem consensum *signatum*, posteriorem *non-signatum* dicemus. Signatus consensus in *expressum* & *tacitum* abit, prout signa, vnde immediate conligitur, vel verba sunt vel non.

Exempla consensus signati vulgo obuia sunt. Non-signatus, quem etiam praesumptum dicunt, conligitur ex principiis generalibus psychologicis, per ipsius obiecti naturam determinatis. Cum enim ex iis constet, quemcumque velle, quod sibi tanquam bonum quod ad se repraesentat; dispiciendum, vtrum datum obiectum tale sit, in quo dicta hypothesis locum habeat. Quod quidem tam ex ipsius obiecti natura, quam ex propensionibus & adfectibus cognitis eius, de cuius voluntate quaeritur, & modo consueto eius agendi cognosci potest. Si igitur deprehendas, obiectum ita comparatum esse, ut tertius aliquis idem

erga mandatarium fines mandati excedentem. 3

idem sibi tanquam bonam fit repraesentaturus; inde argumentum ducere licet ad voluntatem eius, quam ideo praesumptam seu non-signatam dicunt,

§. 4.

Idem de dissensu eius dicendum, quatenus qui aliena negotia expedit, illum sibi repraesentat. Vel enim principium eius cognoscendi signa cogitationum arbitraria sunt, vel principia generalia psychologica, conlata cum ipsius obiecti natura & indole personae. Illum dissensum *signatum*, hunc *non signatum* vocamus. Dissensus signatus ratione negotii futuri etiam in specie *prohibitio* vocatur. Vnde *prohibere* dicitur, qui declarat, se nolle negotium aliquod futurum ab alio perfici. Signatus consensus prout vel cum verbis tanquam signis immediatis connectitur vel non, vel *expressus* vel *tacitus* adpellatur.

Species huius dissensus evolvuntur.

§. 5.

Quemadmodum philosophi in genere possibile dicunt, quod non inuoluit contradictionem; ita in specie *moraliter* alicui rei tribuunt in relatione ad leges morales, quatenus nimirum ipsis non repugnare vel non contradicere concipitur. Quod si iam dissensum alicuius quod ad negotiorum suorum expeditionem ad leges morales referamus; ille etiam ipsis vel repugnabit vel non. Si prius obtinet, *moraliter impossibilis*; sin posterius, *moraliter possibilis* audit.

Dissensus est vel moraliter possibilis vel moraliter impossibilis.

In ontologia in genere ad genus *τῶν ἀδυνατῶν* refertur, quo posito ponitur contradictio siue sibi ipsi siue alii rei

rei possibili seu verae contradicat. Quapropter etiam hanc immerito moraliter impossibile vocant, quod veritati alieni cui morali seu legi contradicit. Idem veteres iuris conditores sensisse, discimus ex elegantissimo loco PAPINIANI *libr. 16. quaest.* quem TRIBONIANVS nobis seruauit *l. 15. ff. de condit. instit.* Quae facta, inquit ICtus, laedunt pietatem, existimationem, verecundiam nostram, & ut generatim dixerim, contra bonos mores sunt, nec facere nos posse credendum est, *conf. l. 9. l. 14. ff. eodem.*

§. 6.

Quid obligatio mediata & immediata.

Omne ius oritur ex obligatione, & omnis obligatio ex lege concipitur. Lex ergo tanquam vltimus fons & principium iurium & obligationum potest considerari, & ad ea se habet, vt causa ad effectum. Quum vero effectus a causa dependeat vel mediate vel immediate; obligationes etiam duplici hoc modo a lege, scilicet vel mediate vel immediate proficisci possunt. Illae obligationes *mediatae*, hae *immediatae* vocantur.

§. 7.

Factum obligatorium definitur tam in se, quam respectiue tale.

Si mediatam cogitemus obligationem; praeter legem factum aliquod nobis concipere debemus, quo mediante obligatio illa ex lege descendat (§. 6.). Factum quod hoc modo obligationem producit in genere vocatur *obligatorium*. Obligatio haec vero cohaerere potest vel ipsi agenti vel alii. Priori respectu factum *in se*, posteriori vero *respectiue* seu *respectu tertii obligatorum* vocabimus.

Sic e. gr. qui rem alterius commodatam accipit, hoc facto ad eius restitutionem, & qui alteri damnum infert, ad illud reparandum tenetur. Est ergo tam adeptatio com-

erga mandatarium fines mandati excedentem. 7

modati, quam damni inlatio factum obligatorium sed in se tale. Pariter si defunctum aliquem sepeliendum curauit; heres seu in genere ad quem onus funerandi spectat mihi obligatus est ad sumtus factos legitime in funerationem restituendos. Funeratio ergo hoc modo factum obligatorium, & quidem respectiue seu respectu tertii tale est. Communiter solent hos duo respectus confundere. Sed realem eorum diuersitatem ipsa ratio loquitur, neque nos temere eos distinxisse ex mox dicendis adparebit.

§. 8.

*Si factum est respectiue obligatorium; eatenus factum re-
etiam moraliter possibile est.* Si enim factum est respectiue ob-
ligatorium; ex dispositione legum obligatio-
nem in tertio producit (§. 7.). Si ex dispositione le-
gum obligationem in tertio producit; ius eidem respon-
dens agenti tribuit (§. 6.). Si ius tribuit; concipitur
inde facultas agendi moralis (per defin.). Si vero facultatem agendi moralem tribuit; moraliter possibile est (§. 7.). Ergo etiam si factum est respectiue obligatorium; eatenus moraliter possibile est.

E, gr. Si pactum aliquod cum Caio in eo, ex quo ipse mihi ad certam rem praestandam obligatus est; necesse est ut pactum hoc, si validam in ipso producere debet obligationem, legibus conueniens seu conforme sit. Quae etiam Praetor ratione commotus in edicto suo pulcherrimo ea tantum se seruaturum pacta pollicetur, quae neque dolo malo, neque aduersus leges, plebiscita, SCia, edicta principum, neque quo fraus cui eorum fiat, facta sunt l. 7. §. 7. ff. de pact. Quod vero praedicatum huius theorematismis tantum per notionem facti respectiue non etiam in se obligatorii determinetur; quilibet ex facili largietur, qui delicta etiam ab Imperatore inter facta obligatoria referri

ferri recordatur *pr. Inst. de oblig. quae quasi ex contr. pr. Inst. de oblig. quae ex delict.* Quare non amplius obscurum erit, cur supra (§. 7.) differentiam factorum obligatoriorum euoluerimus.

§. 9.

Factum moraliter impossibile non est respectiue obligatorium.

Possibilitas moralis est attributum facti respectiue obligatorii (§. 8.), adeoque necessario seu inseparabiliter cum eo connexa. Et quum sublato attributo ipsum subiectum tollatur, cuius est attributum; negata possibilitate morali facti alicuius, id eo respectu non erit respectiue obligatorium. Vnde manifestum, *factum moraliter impossibile quia tale non esse respectiue obligatorium.*

§. 10.

Ergo etiam nec consensus nec dissensus illius moraliter impossibilis.

Adplicemus haec generalia ad dissensum eius, cuius negotia ab alio suscipiuntur ratione expeditionis eorum. Est ille vel moraliter possibilis vel non (§. 7.). Quare quum factum moraliter impossibile non sit respectiue obligatorium (§. 9.); *nec etiam dissensus eius moraliter impossibilis erit respectiue obligatorius.*

E. gr. Cum intersit reipublicae, ne vrbs ruinis deformetur *l. 7. §. 10. ff. de A. R. D.* dominus aedium tenetur ruinas reficere. Quod si ipse facere negligat, & alius pro eo fecerit; iustum est, vt in refectionem scilicet necessariam consentiat. Si vero consentire noller; dissensus hic esset contra leges, & hinc moraliter impossibilis, adeoque nec respectiue obligatorius, conf. *STRYK. P. M. de neg. gest. §. ult. in fine.*

§. 11.

§. 11. Si quis dissentiente altero illius negotia expediuit; *Quid obser-*
uandum contra eius voluntatem ea expediuisse dicitur. Haec contraria voluntas vel moraliter possibilis est vel quod ad dif-
non. Posteriori casu valent demonstrata (§. 10.). *sensum eius*
Priori vero casu distinguendum, vtrum, qui contra vo- *moraliter*
luntatem hanc alterius eius negotia expediuit, eandem *possibilem?*
cognouerit, an ipsam ignorauerit.

§. 12. Si quis contra cognitam alterius voluntatem Si cognitus
moraliter possibilem negotium eius expediuit; expedi- *fuerit;* ex-
tio ista non est respectiue obligatoria. Si enim cognitus *petitio non*
alterius dissensus fuerit moraliter possibilis; legibus non *est respectiue*
repugnabit (§. 5.), ideoque illi respectu eius possibilitas *obligatoria.*
quaedam agendi seu facultas moralis comperit (§. cit.).
Quae cum iuris notionem sistat; dissentiens hoc casu
ius dissentiendi habet. Et quum alter dissensum hunc
cognoscat (per hypoth.); sciens contra ius alterius egit,
huncque laedendo leges violauit. Quapropter haec
eius expeditio, legibus quippe repugnans, moraliter im-
possibilis est (§. 5.). Quum vero factum moraliter im-
possibile eatenus non sit respectiue obligatorium (§. 9.);
si quis contra cognitam alterius voluntatem moraliter
possibilem negotium eius expediuit; expeditio ista non
est respectiue obligatoria.

Propositionem hanc ita determinate esse enunciandam,
nec in genere dici posse, expeditionem negotii alieni con-
tra alterius voluntatem factam non esse respectiue obliga-
toriam, facile perspici potest ex iis, quae supra (§. 10.)
demonstrauimus. Neque etiam hanc determinationem,

B

quod

quod scilicet cognita fuerit haec voluntas ab expediente esse superuacua infra, (§. 13.) ostenditur. Idem hoc principium diuus FLAVIUS noster stabilivit *l. ult. C. de negot. gest. vbi: Si contradixerit dominus & res suas administrare prohibuerit, nullam omnino esse contra eum post denunciationem actionem sancimus. Conf. l. 8. §. fin. ff. eodem.* vbi VIPIANVS in eadem abit sententiam, STRYK. *caut. contr. Sect. 3. c. 2. §. 2.* Licet vero expeditio sub hypothese Sphi praesentis non sit respectiue obligatoria; & ideo nec ius ex parte eius qui eam suscepit, nec obligationem ex parte alterius producat (§. 8. 9.); per se tamen patet, inde non posse inferri, eam quoque nec in se obligatoriam dici posse, seu non obligationem in suscipiente producere.

§. 13.

Si ignoratus fuerit; distinguendum inter ignorantiam culpam & non culpam.

Quod si vero quis contra voluntatem alterius moraliter possibilem non cognitam negotia eius expenderit; ignorantia haec vel culpa est vel non. Si prius, cum actio culpa sit moraliter mala, adeoque legibus contraria; moraliter impossibilis est (§. 5.), nec ius ex parte eius qui negotium expendit, nec obligationem ex parte eius cuius est negotium producat (§. 9. 7. 6.). Sin posterius; cum moraliter mala dici nequeat; nec legibus repugnans, nec ideo moraliter impossibilis est (§. 5.). Vnde etiam eam respectiue obligatoriam esse, seu ius ratione expedientis & obligationem ratione alterius producere negari nequit (§. 7.). Quapropter *si quis contra voluntatem alterius moraliter possibilem culpose non cognitam negotia eius expenderit; expeditio haec respectiue obligatoria esse nequit, bene vero si ipsa facta contra voluntatem talem non culpose incognitam.*

Prin-

erga mandatarium fines mandati excedentem. II

Principiis artis nostrae haec maxime esse consentanea, neminem fugere potest, qui illa vel leuiter degustauit. Eundem in modum PAVLLVM rationes subduxisse patet ex *l. 15. ff. mandati.* Conf. *l. 26. ff. eodem.* STRYV. *exerc. 22. th. 17.* ibique MULLER. Vinn. *ad §. 9. Inst. mandati n. 1. in fine.* Vsum haecenus euolutorum principiorum infra videbimus exuberantissimum. Atque haec de obligationibus ex dissensu eius concipiendis, cuius negotium alius quis suscepit. Iam ad illas, quae ex consensu eius fluunt, progrediendum.

§. 14.

Qui ad consensum alterius negotia eius sponte suscipit, in genere *procurator* vocatur. Consensus hic ratione eius, qui negotia suscipit vel signatus est vel non signatus (§. 3.). *Procurator ergo vel signato vel non signato alterius consensu interueniente eius negotia expedit.*

Quid Procurator? Et quotuplici modo alterius negotia expedit?

Vocabulum procuratoris *πολύσημον* esse, & mox late, mox stricte adcipi notissimum est. Latissima significatio est, quam ei tribuimus sp̄ho praesente, quo sensu idem vocabulum etiam vsurpat CICERO in *Brutoc. 4.* & PAVLLVS *Recept. sentent. l. 3.* Non equidem inficiamur frequentiore esse eius adceptionem in sensu strictiori. Quum vero latissima significatio etiam ab vsu loquendi ICtorum non abhorreat; nulli dubitauimus, eam huic vocabulo hic tribuere, cum non adfit, quo talis concinuis possit insigniri.

§. 15.

Qui ad consensum alterius non-signatum negotia eius sponte expedit; *negotia illius gerere* dicitur. *fit ad consensum.* Est igitur *negotiorum gestio* quasi contractus, quo quis sum non signatum alterius negotia gerit.

B 2

tur negotio-
rum gestio.

alterius non-signate consentientis negotia sponte suscipit. Ille cuius negotia ab alio suscipiuntur, *dominus* ratione eorum vocatur, & qui haec negotia suscipit, *negotiorum gestor* salutatur.

Iura & obligationes ultimato ex lege descendere, & pro diuersitate connexionis vel mediatarum vel immediatarum nomine venire, supra diximus (§. 6.). Obligationes mediatæ legibus originem debent mediante facto aliquo obligatorio (§. 7.). Factum hoc vel legibus repugnat vel non, & posteriori casu vel conuentio est, seu consensum signatum partium inuoluit, vel non. Si hoc; obligatio quasi ex contractu esse dicitur *pr. Inst. de oblig. quae quasi ex contr.* qua denominatione paulum inflexa Doctores ipsa facta quasi contractus adpellarunt. Iam cum negotiorum gestio negotium sit citra consensum partium signatum civilem producens obligationem; ratio manifesta est; cur in numerum quasi contractuum referatur. Causa impulsua negotiorum gestoris est propensa ipsius in dominum negotiorum voluntas, cuius praesertim absentis utilitatem hoc modo promouendam studet, secundum dictum EVRIPIDIS in Andromach.

Τῶν γὰρ ἐκδήμων Φίλων
Δεῖ τοὺς κατ' οἶκον ἄντας ἐκποιεῖν τόχαις.

quod etiam Imperator docet §. 1. *Inst. de oblig. quae quasi ex contr.*

§. 16.

Num probi-
bentis nego-
tia geri
queant?

Prohibentis negotia non geruntur. Qui enim prohibet, signate dissentit quod ad negotium adhuc expediendum (§. 4.). Qui vero signate dissentit, non consentire dici potest (§. 2. 4.) adeoque nec non-signate consentire (§. 3.). Cum vero ille cuius negotia gerun-

geruntur non-signate debeat consentire (§. 15.); prohibens esse nequit, seu, quod perinde est, prohibentis negotia non geruntur.

Hoc vero duntaxat valere de dissensu moraliter possibili, ex iis quae supra (§. 10.) diximus satis superque patet. Moraliter impossibilis pro nullo habetur, & perinde est ac si non adfuisset. Confirmant praefens theorema VLPIANVS l. 8. §. 3. ff. de neg. gest. & Imperator c. 1. ult. C. eodem.

§. 17.

Quod negotiorum gestor obligatus sit ad negotia domini vtiliter gerenda, & dominus ipsi vicissim ad indemnitatem teneatur; ex Pandectis, quantum satis est, demonstratum discimus. Neque magis quemquam fugere potest, duplicem inde actionem oriri, quarum altera directa, altera contraria vocatur. Dicunt vero *actionem negotiorum gestorum directam*, quam dominus contra negotiorum gestorem, & *contrariam*, quam negotiorum gestor contra dominum instituit ad obligationis expletionem.

Quae actiones ex negotiorum gestione oriuntur?

Negotium in genere obligatorium est, quod obligationem producit (§. 6.). Hoc fieri potest vel ratione vnus partis, vel ratione vtriusque simul. Illo casu τῶ A tantum ius aliquod & τῶ B eidem respondens obligatio competit; hoc vero τῶ B vicissim aliquod ius & τῶ A alia eidem respondens obligatio. Si prius; negotium dicitur *unilaterale*: sin posterior; *bilaterale*, quod iterum vel *absolute* vel *hypothetice* tale est, prout vel vtraque obligatio quod ad actualitatem per necessarias negotii determinationes seu essentialia eius, vel alterutra etiam per contingentes determinatur. Vnde illa obligatio etiam est

B 3

absoluta

absoluta quam *principalem* dicunt, haec hypothetica, quam etiam *minus principalem* salutant. Iam ex quacunque obligatione actio quaedam descendit, quam *directam* vocant, si ex principali, & contrariam, si ex minus principali oritur. Cum vero in Pandectis demonstraretur, negotiorum gestionem esse negotium hypothetice bilaterale, & obligationem negotiorum gestoris principalem, domini vero minus principalem esse; ratio adparet cur illam Imperator *directam*, hanc vero *contrariam* dixerit §. 1. *Inst. de oblig. quae quasi ex contr.*

§. 18.

*An contraria
competat ei,
qui prohibentis
negotia gessit?*

Actio negotiorum gestorum contraria instituitur a negotiorum gestore contra dominum ad indemnitatem (§. 17.). Sed qui prohibentis negotia gessit, negotiorum gestor non est (§. 16.). Ergo etiam qui prohibentis negotia gessit contra ipsum actione negotiorum gestorum contraria experiri posse merito negandum.

Controversiam hac de quaestione olim fuisse apud magnos auctores, testis est Imperator l. 24. C. de negot. gest. Non amplius vero ipse nos dubitare passus est, cum ex sententia Salvii Iuliani controversiam ita deciderit, ut nullam ei vel *directam* vel *utilem contrariam actionem* concesserit, quatenus scilicet contra denunciationem egit. Interea tamen nec hodie defunt, qui cerebrina aequitate ducti ob *utilem expeditionem* non obstante domini prohibitionem actionem contrariam concedendam putant, quos inter AVTVMNVS in *Cens. Gall. p. m. 29.* Sed videtis eos refutantem STRYK, in *Vsu Modern. de neg. gest. §. 5.*

§. 19.

*De expeditione
negotiorum alie-*

Si quis signato domini consensu concurrente negotium illius sponte expediuit: consensus hic si tempus spectemus

spectemus respectu negotii suscepti vel prior fuit seu *an-rius ad con-*
cedens, vel posterior seu subsequens. Si prius obti-*senfum eius*
nere ponamus; varii iterum casus probe distinguendi *ve-signatum,*
niunt, qui diuersis contractibus locum praebent, prout
modi, quibus suscipitur negotium expediendum, variant.

§. 20.

Qui ad antecedentem domini consensum signa- *Quid man-*
tum negotium eius suscipit; ipsi declarat se negotium *datum?*
eius expediturum (§. 1. 2.), adeoque ipsi hoc promit-
tit. Qui vero promissionem hanc alterius de negotio
suo expediendo efficaciter adceptat, id ipsi *committre*
dicitur. Quae quidem commissio vel ita fit, vt alter
negotium commissum gratis expediat vel non. Si prius;
contractus vocatur *mandatum*. Sin posterius; quod
pro expeditione datur vel merces est vel aliud quid.
Illo casu contractus est *locatio conductio*, hoc vero *inno-*
minatus v. c. do vt facias. Quare *mandatum* defini-
unt per contractum consensualem, quo quis ad gratui-
tam negotii alieni expeditionem sponte se obligat. Qui
alteri negotia sua ita committit, *mandans* vocatur, &
qui mandantis negotia suscipit, *mandatarius*.

Differt ergo *mandatum* a reliquis negotiis huc perti-
nentibus in eo, quod gratuitum sit. Quod quidem ro-
mani ideo statuebant, quoniam *mandatum* non nisi cum
iis initi censebant, quorum amicitia optime nobis esset
perspecta, vid. Cic. *pro Sext. Rosc. Amer. c. 38.* Hi vero
καπηλεύει την Φιλανθρωπίαν vixi fuissent, si mercedem
pro officio adcepissent *l. 1 §. ult. ff. mand.* Hoc interim
ficcio praeterire pede non licet, quod quamuis in sequen-
tibus temper de *mandatario* simus loquuturi; demonstranda
tamen ad alios, qui vel ex contractu locationis, vel ex in-
nomi-

nominato negotia alterius suscipiant, possint adplicari. Quod quidem fieri posse lector philosophus facile perspiciet, cum ratio sufficiens praedicatorum in differentia mandatarii specifica non contineatur.

§. 21.

Num igno-
rans & pro-
bibens dici
possit man-
dasse?

Si quis ignoret, alterum negotia sua expediturum, vel etiam id facere ipsum prohibuerit; mandasse dici nequit. Ponamus enim, si fieri potest, ipsum mandasse. Necessè est ut commiserit alteri negotia sua (§. 20.), & per consequens ut promissionem eius de iis expediendis adceptauerit (§. cit.). Quod quum fieri nequeat, nisi sciat alterum negotia sua expedire velle; haec scientia ipsi non potest denegari. Quoniam vero hoc hypothefi repugnat; palam est, eum qui ignorat alterum negotia sua expediturum, mandasse dici non posse. Q. e. primum.

Quum porro qui mandat, signate consentiat in expeditionem negotiorum suorum (§. 20.); non dici potest dissentire (§. 2.). Sed qui non dissentit, etiam non prohibet (§. 4.). Ergo etiam negotia sua expediri non prohibet. Vnde per immediatam consequentiam deducitur, eum etiam, qui prohibet, mandantem dici non posse. Q. e. alterum.

Si leges quaeras conf. l. 40. ff. mandati vbi PAVL-
LVM adstipulante POMPTONIO in eandem abire sententi-
am videbis.

§. 22.

Quae actio-
nes ex man-

Mandatarii esse, omni adhibita diligentia negotium commissum expedire, sicut mandantis indemnem ipsum

ipsum ratione eius praestare, sciunt qui primis labiis dato descen-
praecepta iuris degustarunt. Nec minus notum est, du-
as ex hoc contractu proficisci actiones, *directam* alte-
ram, alteram *contrariam*. Illa est, quam mandans con-
tra mandatarium, *haec* quam mandatarius contra man-
dantem instituit ad satisfaciendum obligationi.

Conferantur quae diximus in scholio ad §. 19.

§. 23.

Actio mandati contraria instituitur a mandatario *Contraria*
contra mandantem ad indemnitatem (§. 22.). Quare *non datur*
vbi non est mandans, ibi nec haec actio locum habebit. *contra igno-*
Sed qui ignorat vel prohibet, mandans non est (§. 21.). *rantem pro-*
Vnde *nec contra ignorantem vel prohibentem negotia* *bibentem.*
expediti actione mandati contraria experiri datur.

§. 24.

Mandatarius obligatus est ad negotia mandantis *Ius manda-*
expedienda, quatenus scilicet ille signate consentit (§. *tarii deter-*
20.). Iam vero ex obligatione ius aliquod concipien-
dum (§. 6.). Ergo etiam mandatarius ius habet *minatur.*
negotia mandantis expediendi, quatenus mandans in hanc
expeditionem consentit. *Ius ergo mandatarii qua ta-*
lis ex consensu mandantis signato concipi datur, &
quousque se hic consensus mandantis extendit, eousque
se etiam ius mandatarii extendere dicendum est.

Prono haec alueo fluunt ex iis, quae supra diximus.
Quod mandatarius qua talis obligatus est facere, a man-
dante ipsi esse debet commissum (§. 20.). Quod a man-
dante ipsi commissum, in id mandans signate consentit
(§. cit.). Quod ergo mandatarius obligatus est facere,

C

per

per consensum mandantis signatum determinetur oportet. Quod vero obligatus est facere, ratione eius ipsi facultas moralis competit (§. 5.) adeoque iustribuendum. Ergo etiam quod mandatarius facere ius habet, ratione eius consensus mandantis signatus adesse debet, seu ius mandatarii qua talis per consensum mandantis signatum determinatur. Eundem in modum ITCUM C A I V M rationes subduxisse patet ex l. 41. ff. mandati, ubi: *si is, inquit, qui mandatum suscepit egressus fuerit mandatum; ipsi mandati iudicium non competit.*

§. 25.

Finis mandati quid?

Consensus signatus mandantis est ratio iuris mandatarii qua talis ratione negotiorum expediendorum (§. 24.), & pro diuersa illius extensione huius etiam extensio variat (§. cit.). Iam cum consensus hic mandantis mox haec mox illa, mox plura, mox pauciora negotia, mox hunc, mox illum ea expediendi modum pro obiecto habere possit; quantum in illo ratione obiecti concipere licet, quod idem eodem modo, in iure mandatarii qua talis obtinet (§. cit.). Quod si hanc consensus quantitatem determinatam cogitemus; incidimus in notionem *finium mandati*. Vt adeo *finis mandati* nihil aliud sint, quam determinata haec consensus mandantis quantitas.

Ἐγγυησῶν quidem hoc vocabulum est, definitionem tamen eius leges non suppeditant, quam ideo hic dare debuimus, quod infra eadem ad demonstrandas alias veritates indigebimus. Interea licet notio distincta a clara formaliter differat; materialiter tamen eas posse coincidere ideo non negandum; immo conuenire debent, quatenus eundem conceptum obiectiuum habent. Quare etiam nostram finium mandati notionem cum clara, quae menti Impera-

Imperatoris obuerfata fuit optime conuenire, ex facili
perfpici potest, modo attendatur ad casus illos, vbi ter-
minum hunc adhibet. Sic ipse §. 8. *Inft. de mandato,*
qui exsequitur, inquit, *mandatum, non debet fines mandati*
excedere: vt ecce si quis vsque ad centum aureos mandaue-
rit tibi vt fundum emeret, vel vt pro Titio sponderet: ne-
que pluris emere debes, neque in amplio rem summam fideiu-
bere, alioquin non habebis cum eo mandati actionem. Qui
habitum sibi adquisiuit perspiciendi abstracta in concretis,
sine vilo negotio identitatem notionum cognoscet. Si
cui mando, vt fundum mihi ad centum aureos emat;
consentio in expeditionem certi alicuius negotii, quod
tanquam partes complectitur 1) emtionem, 2) fundum
aliquem, & 3) determinatum pretium. Sunt haec tria
obiectum consensus, quae a mandatario expediti volo.
Si ille vero praeter haec tria commissa aliud quid faciat,
v. c. maius quam determinavi pretium soluat; suscipit
aliquid, quod obiectum consensus mei dici nequit, & ex-
tendit ita quantitatem eius ratione obiecti, quae duntaxat
his tribus constabat. Sed Imperator etiam hoc negat fa-
ctum esse intra fines mandati. Vnde manifestum, ipsum
etiam huic termino eandem notionem tribuisse, quod
nimirum sit *determinata consensus mandantis ratione ob-*
iecti expediendi quantitas.

§. 26.

Fines mandati determinant quantitatem iuris Determinant
mandatarii qua talis. Fines enim mandati sunt deter- *quantitatem*
minata consensus mandantis quod ad obiectum quanti- *iuris man-*
tas (§. 25.). Sed haec quantitas quantitatem iuris *datarii.*
mandatarii determinat (§. 24.). Ergo etiam fines man-
dati eandem determinant.

Sic mandatarium, qui fundum, quem ipsi vsque ad
centum tantum emere mandaui, pluris emit, ius non ha-

bere plus impendendi Imperator negat *c. §. 8.* cum quod plus impendit intra fines mandati non contineatur. Vnde etiam PAVLLVS *l. 5. ff. mandati* diligenter fines mandati custodiendos tradit, in quam sententiam etiam CAIVS abijt *l. 41. ff. eodem.* Eandem hanc regulam inculcat SEPTIOLVS in Tragoedia:

Ἐπεὶ καὶ Φύλασσε πρῶτοι μὲν μόνον
Τὸ μὴ πιδυμῆν πομπῆς ἂν περισταὶ δεῖν.

§. 27.

Comprehendunt etiam ea, quae tacite mandata sunt. *Fines mandati etiam tacitum mandantis consensus continent.* Constant enim determinata consensus eius quantitate (§. 25.). Cum vero ille sit signatus (§. 20.), qui etiam tacitum complectitur (§. 3.); manifestum est, fines mandati etiam tacitum mandantis consensus continere.

Sic e. gr. qui mandat mihi, ut equum ipsius 50 florenis vendam, ipso hoc facto declarat, se nolle quidem ut minus adiciam, consentire tamen in maius pretium adiciendum. Ponamus ergo me eundem equum 80 florenis vendere; quod intra fines mandati continetur feci. Quid? quod si maiori illum pretio vendere potuissem, & nihilo minus pro eo verbis expressum pretium adcepi, teneor mandanti ad pretium vulgare pro ratione loci & temporis supplendum, LAVTERB. *Concl. For. Exerc. 30. 1b. 2.* Quare optime VLPIANVS *l. 60. ff. de R. I. qui non prohibet pro se interuenire, mandare creditur;* quod etiam confirmant *l. 6. §. 2. l. 18. l. 53. ff. mandati.* Simile exemplum tractat Imperator *c. §. 8. in fine,* & PAVLLVS *c. l. 5. in fine.*

§. 28.

Cum necessario connexorum ea sit natura, ut vnum sine altero esse nequeat; qui vnum vult necessario connexorum, alterum etiam nolle nequit. Quod si ergo in mandato cum expeditione negotii commissi quaedam necessario connexa sint; haec etiam eo ipso voluisse mandans intelligitur. Quare & haec vel expressis verbis mandavit vel non. Priori casu ea *explicite*, posteriori vero *implicite* mandasse dicitur.

E. gr. Si quis mihi mandet, ut lipsiae ipsi certas comparem merces; implicite etiam mandavit, ut eo proficiscar, quum alias negotium commissum expedire nequeam. Cum vero profectio variis modis determinari possit, quia tam pedes quam eques eo ire, immo & curru vehi possum; omnes sub disiunctione non singuli implicite mandati sunt, cum non singuli necessario cum expeditione commissa connectantur. Conf. l. 2. ff. de iuris d.

§. 29.

Quod *implicite* mandatum, sub consensu tacito mandantis continetur. Quod enim implicite mandatum, in id mandans ea propter consentire dicitur, quod explicite mandavit, cum quibus ea necessario connexa sunt (§. 28.). Quare cum consensus hic non immediate ex verbis inferatur; quod implicite mandatum, sub consensu tacito continetur (§. 3.).

§. 30.

Quod *implicite* mandatum, intra fines mandati continetur. Quod enim implicite mandatum, continetur sub consensu tacito mandantis (§. 29.). Sed fines mandati etiam tacitum mandantis consensum continent.

C 3

nent

nent (§. 27.). Ergo etiam quod implicite mandatum intra fines mandati continetur.

Inlustrat hanc propositionem exemplum ad §. 28. adductum.

§. 31.

*Quid serua-
re vel custo-
dire fines
mandati.*

Fines mandati quantitatem iuris mandatarii qua talis determinat (§. 26.). Non potest igitur mandatarius qua talis aliud negotium, nec alio mandatum expedire modo, quam ipsi consensu mandantis commissum. Huic obligationi mandatarius vel satisfacit vel non. Si prius; *fines mandati, seruasse vel custodiuisse* dicitur.

Sic si Caio mandem, vt equum Titii certo pretio mihi emat, & ipse eundem non alium determinato non maiori pretio comparet; fines mandati ipsum seruasse dicimus. Eundem huic termino notionem tribuisse PAVLUM manifestum ex *l. j. pr. §. 2. j. ff. mandati* vbi ICtus eum qui seianam domum centum emere iussus, aliam vel dictam quidem, maiori tamen pretio emerit, fines mandati custodiuisse negat.

§. 32.

*Quid sit ad-
implere
mandatum
in forma
specificata &
per aequi-
pollens.*

Qui mandat signate consentit in expeditionem negotii sui (§. 20.), adeoque consensum signis declarat (§. 3.). Quod si signa haec voluntatis eius verba sint; duplex casus occurrit. Vel enim determinata voluntas ex solis verbis immediate potest concipi, vel ex verbis quidem, mediate tamen adiutis aliis rationibus. Priori casu *sensum* verborum *litteralem*, posteriori vero *mentem* eorum nobis exhibet. Quo quidem casu posteriori mandatum perficitur vel secundum sensum horum verborum

borum litteralem, vel eo neglecto secundum mentem eorum. Qui secundum sensum verborum mandantis litteralem mandatum perficiunt, adimplere illud dicuntur *in forma specifica*, sicut *per aequipollens*, qui eo neglecto idem faciunt secundum mentem eorum.

Rem ipsam ius nostrum non ignorare licet, terminos non habeat, mox dicenda abunde docebunt. Vnde etiam simul adparebit, nos terminos hos menti legum & vsui loquendi ICtorum conformiter definiuisse. Ponamus e. gr. me Titio mandare, vt centum aureos mihi a Mevio mutuos dari curet, & hunc in finem pro me in hanc summam fideiubeat. Ponamus vero Titium loco intercessionis tanquam medium finis propositi mandatae, eandem summam proprio nomine a Mevio mutuum sumere, & mihi vicissim dare. Per aequipollens mandatum eum adimpleuisse dicimus, quod in forma specifica factum fuisset, si actu pro me in summam determinatam intercessisset.

§. 33.

Si quis per aequipollens mandatum perfecit; Qui per fines mandati adhuc seruasse dicendus est. Qui enim *aequipollens* per aequipollens mandatum perfecit, secundum mentem *adimplet*, si verborum mandantis negotium commissum effectum dat *nes mandati* (§. 32.). Sed mens verborum species voluntatis signa *seruat*. tac loquentis est (§. cit.). Ergo qui per aequipollens mandatum perfecit, quod ipsi commissum secundum voluntatem seu consensum signatum mandantis expedit. Qui vero negotium secundum consensum signatum mandantis perfecit, fines mandati seruat (§. 31.). Ergo etiam qui illud per aequipollens perfecit.

In

In Ontologia docemur, eadem sibi semper substitui posse eo respectu quo eadem sunt. Iam quum *τα ἰσοδυναμῶν* eadem sint, quatenus ut talia considerantur; necesse etiam est, ut hoc respectu vnum in locum alterius substitui queat, & perinde sit, vtrum mandatarius mandatum in forma specifica, an per aequipollens expediat. Nec aliter iuris nostri auctores sensisse, textus loquuntur non vnus. Sic PAVLLVS l. 46. ff. *mandati*, *quotiens*, inquit, *incertum vel plurium causarum mandatum sit; tunc licet aliiis praestationibus exsoluta sit causa mandati, quam quae ipsi mandato inerant, si tamen hoc mandatori expedierit, mandati erit actio.* Idem confirmat SCAEVOLA l. *vit. §. 1. in fine ff. eodem*, vbi visionem proponit haut ab similem ei quam dedimus in scholio Sphi praecedentis. Dissentit STRYK *Vf. Modern. tit. mand. §. 3.* quod ad mandatum qualificatum. Si vero conferat §. 3. cum praecedente; non obscurum erit, eum notionem mandati qualificati immurasse, & quod §. 3. continetur huc non tanquam exceptionem pertinere.

§. 34.

Quis excedere fines mandati dicatur?

Si mandatarius obligationi suae fines mandati seruandi minus conuenienter egerit; vel nullum omnino negotium expediuit, vel aliquod quidem a determinato tamen commisso negotio diuersum. Illo casu *mandatum in totum neglexisse, hoc vero fines eius excessisse dicitur.*

E. gr. Si Caio mandem, ut in auctione quadam publica certum mihi librum determinato pretio emat, nec ipse fines mandati custodiendo, quod ipsi commissum expediuerit; vel nullum omnino librum emit, vel emit quidem sed non quem volui, aut quo volui pretio. Si illud fecit; mandatum in totum neglexit: sin hoc; non neglexit quidem, attamen fines eius excessit. Conuenien-

nientiam distinctae huius notionis cum clara, quae menti Imperatoris & ICtorum obuersata est, abunde docent §. 8. *Inst. de mandato. l. 5. pr. §. 1. sqq. ff. eodem.* vbi casus propofitos eam continere haur difficulter perspiciet, qui non omni destituitur acumine peruidendi abstracta in concretis.

§. 35.

Si mandatarius fines mandati excedit; mandans *Diuerſi casus* hoc vel scit, vel ignorat. Si mandans scit mandatarium *ratione* mandati fines excedere; iterum vel contradicit, vel non. *ſcientiae mandantis.*

§. 36.

Si mandatarius praesente & ſciente nec contra- *Num videat* dicente mandante fines mandati excedat; eos non exce- *tur exceſſiſſe,* ſiſſe conſendus est. Si enim mandans praesens scit, *qui id facit* mandatarium diuersum negotium a commisso expedire, *praesente &* nec tamen contradicit; ipso hoc facto declarat, se in *ſciente man-* expeditionem mandatarii consentire (§. 3.) Perficit ergo *dante nec tra-* mandatarius negotium ad signatum mandantis con- *dicente?* sensum (§. cit.), adeoque quum eo ipso fines mandati ser- uct (§. 31.); non eos exceſſiſſe dici potest (§. 34.).

Contradictorium quidem esse videtur fines mandati excedere, & eos non excedere. Sed paullum adtendenti statim patebit, nihilominus liberam esse a contradictione adſertionem nostram. Non enim hoc casu vnum, sed reuera duplex mandatum adest, & hinc idem quidem non tamen de eodem adfirmatur & negatur. Ratione prioris mandati mandatarius vti que fines mandati excedit, cum faciat quod ab ipso diuersum. Quoniam vero poſterius tacitum priori latius patet; respectu eius fines seruaui. Vnde eatenus etiam, cum voluntas poſterior deroget priori, in genere dicitur fines mandati non exceſſiſſe.

D

ſiſſe.

fiffe. Conf. Perinlustr. Academiae nostrae Cancellarius L. B. a WOLFFsur. *Natur. Part. III. Cap. 11. §. 702.*

§. 37.

*Duo modi
eruntur fi-
nes mandati
excedendi.*

Si mandatarius fines mandati excessit, expeditiit quidem negotium aliquod, diuersum vero a negotio commisso (§. 34.) Iam diuersorum duo sunt genera. Sunt enim vel ita comparata, vt simul consistere nequeant & vnum alterum tollat, vel contraria se ratione habent. Illa *opposita*, haec vero *disparata* vocantur. Quare quum mandatarius fines mandati excedens diuersum faciat a negotio commisso (§. cit.); *vel oppositum vel disparatum eius faciet*, quod ex mandato ipsi erat faciendum.

E. gr. Si Caio mandem, vt mihi in auctione librum aliquem, sed non nisi pretio 6 florenos non excedente emat, ipse vero 8 florenis eundem mihi comparet; fines mandati excessit faciendo oppositum eius quod facere debebat. Nam librum aliquem non nisi 6 florenis emere, & pro eodem 8 florenos dare contraria sunt, & simul stare nequeunt. Si vero ponamus Caium praeter librum determinatum alium quemdam aequo pro me emere pretio; fines mandati quidem iterum excessit, cum ipsi hoc non commiserim. Quoniam vero emtio alius libri non tollit emtionem libri determinati; non exclusiue commissam; quod Caius facit excedendo fines mandati, disparatum est a negotio commisso.

§. 38.

*Quid sit vio-
lare & mi-
grave fines
mandati.*

Si mandatarius fines mandati excedens oppositum seu contrarium faciat eius, quod ipsi erat faciendum; *contra fines mandati: sin disparatum eiusdem; praeter*

praeter fines mandati agere dicitur. Illo casu eum breuitatis ergo fines mandati violasse, hoc vero migrasse dicemus.

En igitur duplicem modum, quo mandatarius mandati fines excedere potest ex ipsa eius notione concipiendum. Communiter has species non solent distinguere. Sed diuisionem hanc maxima non destitui vtilitate ex sequentibus patebit. Qui fines mandati violat, facit, quod ex non mandato facere debebat. Qui vero eos migrat, facit, quod non ex mandato facere debebat. *Αἴτια* quidem est haec diuisio quod ad terminos, sed ideo eam nullum in legibus inuenire praesidium, nemo sane adferret, & contrarium, quae sequuntur, docebunt euidenssime.

§. 39.

Si quis mandati fines violat; eatenus negotium prohibentis facit. Qui enim mandati fines violat; facit oppositum eius quod ex mandato facere debebat (§. 38.). Si negotium, quod expedit, oppositum est negotio mandato; vtrumque simul consistere nequit, sed illud hoc tollit & contra (§. 37.). Quare quum mandans hoc perfici voluerit (per hypoth.), & illius omissio cum hoc necessario connexa sit (§. cit.); non potuit etiam non illius omissionem velle (§. 28.). Qui vero vult aliquod negotium omitti seu non fieri, ille quod ad eius expeditionem dissentit (§. 2.). Quare mandans etiam ratione eius pro dissentiente habendus est, & cum hanc suam voluntatem facto declarauerit (per demonstr.), pro prohibente (§. 5.) Si quis igitur fines mandati violat, eatenus negotium prohibentis gerit.

Qui violat fines mandati, prohibentis negotium facit.

Ponamus me Titio mandasse, vt mihi vnicum equum marem nigri coloris emat. Ponamus eum mihi emisse equam albi coloris. Cum contrarium fecerit eius, quod facere ex mandato debebat; fines mandati violauit. Sed ecquis inficias ibit, prohibentis eum negotium fecisse? Eo ipso enim dum ipsi declaro, me velle vnicum equum marem nigri coloris, simul ei significo, me nolle quemcunque alium, adeoque talem meo nomine emere ipsum prohibeo. Et si nihilo secius emit; contra prohibitionem meam illud fecisse merito dicendus est. Atque hanc prohibitionem hoc casu in genere adesse, demonstratione sphi praesentis satis apparet, quam tam expressam quam tacitam esse posse, facile est ad existimandum.

§. 40.

*Nec habet
eatenus man-
dati actionem
contrariam.*

Qui prohibentis negotia expedit, contra eum actionem mandati contrariam instituere nequit (§. 23.). Quem vero mandatarius, quatenus fines mandati violat reuera prohibentis negotia gerat (§. 39.); *illi etiam eatenus actio mandati contraria contra mandantem merito deneganda.*

E. gr. Si in casu sphi praecedentis Titius equam albi coloris aequo sane pretio pro me emit; mandati tamen mecum agere nequit ad pretium eius repetendum. Quum enim equam illam emendo violauerit fines mandati; contra prohibitionem meam hoc fecit, ideoque non vt mandatarius. Idem etiam adserit PAVLLVS l. 40. ff. mandati ad stipulante CAIO l. 41. ff. eodem, qui si is, inquit, qui mandatum suscepit gressus fuerit mandatum; *ipfi mandati iudicium non competit.*

illius in gen. mononit. §. 41.

Quae opposita sunt nihilominus in quibusdam tamen determinationibus conuenire possunt. Quodsi ergo mandatarius fines mandati violando oppositum negotium perfecerit; negotium hoc in quibusdam tamen determinationibus conuenire potest cum negotio expediendo, & per consequens cum voluntate mandantis. Quatenus negotium expeditum cum voluntate mandantis conuenit; eatenus mandatarius fines mandati seruauit (§. 31.). Quatenus fines mandati seruauit; eatenus ius agendi habuit (§. 26.), & per consequens mandantem sibi obligatum tenet (§. 7.), quo nomine ipsi actio mandati contraria competit (§. 22.). Quare merito inferimus, *mandatarium fines mandati violentem nihilominus tamen, quatenus negotium expeditum voluntati mandantis conforme est, eo nomine cum eo mandati agere posse.*

Quae tamen ipsi non deneganda, quatenus negotium expeditum cum voluntate mandantis conuenit.

Ideas oppositas de se inuicem quidem negari secundum totam comprehensionem coniectiue non vero distributiue suntam logici demonstrant. Quare etiam negotia opposita licet in quibusdam determinationibus differant, in aliis tamen conuenire possunt. Ponamus e. gr. Sempronium mihi mandasse, vt Titii horologium aureum ipsi 50 aureis emam. Ponamus Titium non nisi 60 aureis idem vendere velle. Quodsi tot ipsi soluo; fines mandati violauit, cum contrarium fecerim eius, quod facere me oportebat. Licet vero, quod feci, diuersum sit a negotio commissio; in multis tamen cum eo conuenit, & differentia tantum absoluitur 10 aureis, quos adhuc contra voluntatem mandantis pro horologio dedi. Violauit igitur fines mandati solum quod ad hos decem aureos, & quod ad reliquum eos custodiui. Iam cum actio mandati contraria mihi tantum denegetur, quatenus fines mandati violauit (§. 40.).

D 3

aequum

aequum est, ut quatenus per expeditionem negotii illi violari non sunt, actio haec mihi concedatur. Procul dubio igitur contra Sempronium mandati agere possum ad adciendum horologium emptum pro pretio 50 aureorum, quos in eius emtionem impendi voluit. Controversia hac de re iam olim inter LABEONIS & CAPITONIS adflectas fuisse agitatam ex l. 3. §. 4. ff. mandati discimus. Videlicet SABINVS & CASSIVS negabant mandatario contra mandantem actionem mandati in hypothesei proposita competere, quatenus scilicet intra fines mandati esset versatus. Ratio quam PAVLVS eandem amplexus sententiam c. l. 3. adfert, sublesta erat, quod iniquum esset vni dari actionem, alteri vero denegari. Contra ea NERVA & PROCVLVS existimabant, mandatarium contra mandantem recte mandati agere posse, quatenus nimirum negotium expeditum voluntati mandantis esset conforme. Et haec sententia tanquam rationi & aequitati consentanea non tantum confirmata est c. l. 4. sed ipse etiam Imperator hanc litem dedit secundum PROCVLEIANOS §. 8. Inst. de mandato. Aliam huius theorematidis demonstrationem dedit Perinlustri L. B. a WOLFF l. c. §. 686.

§. 42.

*Nec etiam
negotiorum
gestorum.*

Qui prohibentis negotia gerit, contra dominum etiam actione negotiorum gestorum contraria experiri nequit (§. 18.) Quare quum qui fines mandati violat, eatenus prohibentis negotia gerat (§. 39.), nec actio negotiorum gestorum contraria ipsi contra mandantem erit concedenda.

Sic in casu scholii ad §. 39. Titius nec tanquam negotiorum gestor pretium repetere potest, quum prohibentis negotia geri nequeant (§. 6.). Olim de hac quaestione controversiam fuisse inter ICTOS, iam supra notauimus ad (§. 18.). Sed expresse confirmat nostram propositionem.

sitionem PAVLLVS l. 40. ff. mandati vbi ad stipulante POMPONIO taxat, qui hoc casu vilem actionem concedendam arbitrantur. Eodem etiam modo Imperator litem decedit l. ult. G. de negot. gest. Interea hic repetendum, quod iam supra diximus, scilicet dissensum prohibentis esse debere moraliter possibilem, cum alias nihilominus actioni negotiorum gestorum locum faciat.

§. 43.

Qui fines mandati violat, prohibentis negotia gerit (§. 39.). Expedi igitur negotium contra signatam alterius voluntatem (§. 5.). Hanc voluntatem mandatarius cognoscit, vel si ignoret, in culposa eius ignorantia est, cum signa praesto sint, vnde illam scire potuisset (§. 39. 2.). Quod si ergo haec mandantis voluntas moraliter possibilis sit; *fines mandati violans mandatarius vel contra cognitam vel saltem culpose ignoratam mandantis voluntatem moraliter possibilem negotium eius peragit.*

Agit contra cognitam vel culpose ignoratam alterius voluntatem.

§. 44.

Si mandatarius fines mandati violat contra Adeoque voluntatem mandantis moraliter possibilem; mandantem hoc facto, quatenus scilicet fines violauit, nullo modo obligasse dicendus est. Nam si fines mandati violat; contra cognitam vel saltem culpose ignoratam mandantis voluntatem negotium eius expedi (§. 43.). Sed talis expeditio non est respectiue obligatoria, nec priori casu (§. 13.) nec posteriori (§. 15.). Ergo etiam mandatarius fines mandati hoc modo violans, eatenus dominum nullo modo obligauit.

plane non obligat.

Ponamus me Caio mandasse, vt Sempronio non ultra 50 aureos mutuos det. Si Caius plures v. l. c.

60 ipsi dedit; fines mandati violauit contra voluntatem meam moraliter possibilem. Quare etiam Caius me non obligatum tenet ratione eius quod contra fines mandati fecit, sed si damnum incurrit; imputet sibi, quod non fines mandati seruauerit.

§. 45.

*Nec iure
gaudet in-
demnitatem
petendi.*

Ex obligatione ius concipitur (§. 7.). Quare quum in hypothefi Sphi praecedentis in mandante sub addita limitatione nulla fit obligatio respectu mandatarii (§. 44.); *mandatarius etiam nullum ius habet a mandante indemnitatem petendi, quatenus nimirum fines mandati violauit.*

Hinc etiam Imperator in *l. fin. C. de negot. gest.* ei qui prohibentis negotium expedit *nullam esse aduersus eum vel directam vel vilem actionem* expresse sanciuir. Nullum igitur mandatario hoc casu remedium suppetit ad indemnitatem consequendam, quoniam in genere iure eam petendi destituitur.

§. 46.

*Mandans ta-
men contra
eum recte
mandati
agit.*

Ponamus vero mandatarium fines mandati violantem hoc facto mandanti damnum intulisse. Quum ex contractu obligatus fuerit ad commissum negotium in vtilitatem mandantis perficiendum (§. 22.); patet eum obligationi suae minus conuenienter egisse. Et quia ad satisfaciendum eidem mandanti actio mandati directa competit (§. cit.); nullum dubium est, *quin mandans, si mandatarius fines mandati violando ei damnum intulerit contra eum hoc nomine mandati experiri queat.*

Adcidit

Adcidit igitur hoc casu, vt mandans contra mandatarium agere queat, non vero reciproce mandatarius contra mandantem. Quod etiam CAIVS docet l. 41. ff. *mandati vbi: potest etiam ab vna duntaxat parte mandati iudicium dari. Nam si is, qui mandatum suscepit, egressus fuerit mandatum; ipsi quidem mandati iudicium non competit, at ei qui mandauerit aduersus, cum competit.*

§. 47.

Haec de priori modo fines mandati excedendi, *Transitus ad* & de iuribus & obligationibus inde descendentibus. *alterum mo-* Restat, vt adhuc de posteriori dicamus, qui obtinet si *dum exce-* negotium expeditum diuersum a negotio commissio ad *dendi fines* idem se non vt oppositum, sed vt disparatum habeat, seu *mandati.* si mandatarius fines mandati migrauerit. (§. 38.).

§. 48.

Si mandatarius fines mandati migrat; eate- *Qui migrat* *nis ignorantis mandantis negotium expedit.* Fac *fines manda-* enim, si fieri potest, mandantem non ignorare manda- *ti, ignorant-* tarium fines mandati migrare. Scit ergo mandatarium *is negotium* negotium a commissio diuersum expedire (§. 34.). Cum *expedit.* negotium disparatum sit cum voluntate signata (§. 38.); oppositum ei esse nequit (§. 37.), adeoque nec ipse signate dissentit (§. 4.). Quare quum sciat (per hypoth.), nec contradicat (per demonstr.); hoc facto declarat, se in factum mandatarii consentire (§. 2. 3.). Adest ergo mandantis consensus tacitus (§. 3.), atque mandatarius fines mandati non excessit (§. 34.), & per consequens non migravit (§. 38.). Quod quum hypothesei repugnet; palam est, mandatarium fines mandati migrantem eatenus ignorantis mandantis negotium expedire.

E

Ponamus

Ponamus e. gr. Caium iter aliquod suscepturum mihi mandare, vt absentis eius agrorum curam geram. Ponamus porro interea aedes eius adeo ruinosas fieri, vt refectione indigeant. Quod si eam suscipio; vtique facio aliquid diuersum a negotio mandato, & hinc fines eius excedo. Cum tamen contrarium non sit eius, quod facere me oportet; praeter fines mandati hoc fecisse, seu eos migrasse dicendus sum. Sed quis est, qui non videat, me eatenus incii & ignorantis Caii negotium expediuisse?

§. 49.

*Ideoque non
habet actionem
mandati contra-
riam.*

Qui ignorantis negotium expedit, eatenus mandarius dici nequit (§. 21.), nec actionem mandati contrariam habet (§. 23.). Quare quum fines mandati migrans ignorantis negotium gerat (§. 48.); *eatenus etiam ipsi actio mandati contraria non competit.*

Sic e. gr. in casu scholii praecedentis si impensas feci in refectionem aedium Caii mihi non mandatam; earum nomine mandati cum eo agere haut quaquam licet. Actio enim mandati contraria eatenus tantum mihi suppetit, quatenus ex mandato aliquid peregi, nec extendenda ad ea, quae extra mandatum facta sunt.

§. 50.

*Vnde in genere infer-
tur, eam
nulli fines
excedenti
competere.*

Dupliciter fieri potest, vt mandatarius fines mandati excedat (§. 38.). Sed siue vno, siue altero modo faciat; nunquam eatenus actionem mandati contrariam instituere potest (§. 40. 49.). In genere ergo dicendum, *mandatario, qui fines mandati excessit, eatenus contra mandantem actionem mandati contrariam non competere.*

Hinc

Hinc etiam CAIVS supra c. l. 41. ff. mandati generaliter loquitur, *si is, inquit, qui mandatum suscepit, egressus fuerit mandatum; ipsi mandati iudicium non competit.* Licet vero ex demonstratis adpareat, mandati actionem mandatario dicta sub hypothesi non concedendam; non tamen inde etiam ad alias actiones ipsi denegandas concludere licet. Ratione eius qui fines mandati violavit, id supra demonstratum dedimus (§. 44. 45.). Quid vero circa eum obtineat, qui fines mandati migravit, ulteriore disquisitione adhuc eruendum.

§. 51.

Si mandatarius fines mandati migrat; non-prohibentis negotium suscipit. Fac enim prohibentis ^{Qui migrat} negotium esse susceptum. Ergo mandans signate dissentit (§. 4.), ideoque dissentium suum factis declaravit ^{fines non-} ^{prohibentis} (§. cit.). Erit igitur negotium contrarium eius voluntati signatae (§. 37.), & hinc non disparatum cum ea (§. cit.). Ergo etiam mandatarius fines mandati non migrat (§. 38.). Quod quum sit contra hypothesin; si mandatarius fines mandati migrat; eatenus non prohibentis negotium suscipit. ^{negotium facit.}

Veritas huius propositionis in casu singulari manifestissima adparet, quod perspicuum erit, demonstratione eius ad casum scholii ad §. 43. applicata. Simul ac enim ponamus, me prohibentis Cati negotium gessisse suscepraedium eius refectione; quilibet statim perspiciet, notionem *non migrare fines mandati* conruere, & conspeciem eius, scilicet violationem finium eo ipso poni.

Et §. 52.

§. 52.

*An inde con-
cludi queat
ad consen-
sum alteriu-
non-signa-
tum.*

Quapropter cum mandans hoc casu nec signate consentiat (§. 48. 3.), nec etiam signate dissentiat (§. 51.); adhuc de non-signato eius tam consensu quam dissensu dispiciendum. Vterque non ex signis eius arbitrariis, sed ex aliis concipitur rationibus (§. 3. 4.). Quare in dato quolibet casu adtendendum, an rationes adsint, ex quibus consensus eius non-signatus conligi queat, nec ne.

Quum infra demonstraturi simus, mandantem fines mandati migrantem in negotiorum gestorem degenerare posse; non probasse sufficit, eum ignorantis & non prohibentis negotium gessisse. Sed quum dominus negotiorum non-signate consentire debeat; necesse est, ut in hunc etiam consensum inquiramus, quod sequentibus fiet.

§. 53.

*Quando quis
aliquid non-
signate velle
dicit queat?*

Voluntas nostra determinatur per motiua. Haec sunt repraesentationes boni alicuius vel mali. Bonum est, quod statum nostrum perficit, & malum, quod illum imperfectiorem reddit: Illud etiam *utilitatem*, hoc *damnum* adferre dicitur. Quodsi igitur adpareat, negotium aliquod ita comparatum esse, ut alteri inde *utilitas* quaedam obueniat, vel ille *saltem* id existimet; merito iure id non-signate velle dici potest (§. 3.).

§. 54.

*Idem ad con-
sensum non-
signatum ad-
plicatur.*

Si quis eiusmodi negotium alienum expediatur; non-signatus in eius expeditionem alterius consensus adest. Si alter enim quis tale negotium expediatur; dici potest non-signate velle, ut id expediatur (§. 53.). Quare

Quare cum qui id actu expedit, idem velit (§. 2.); cogitamus identitatem voluntatum duorum in negotio aliquo effectum dando, & per consequens consentum (§. cit.) Et quoniam ille ex parte eius, cuius est negotium, non-signatus est (§. 53. 3.); patet, si quis eiusmodi negotium expedit, consensum alterius in expeditionem eius non-signatum adesse.

§. 55.

Si mandatarius fines mandati migrans negotium persequerit, quod ita comparatum est, ut domino inde utilitas quaedam vel actu obueniat, vel ipse saltim eam sibi inde obuenire credat; eatenus negotiorum gestor mandatarius est. *Quando mi- grans fines negotiorum gestor mandatarius sit.* Si enim negotium, quod praeter fines mandati suscepit, ita comparatum fuerit; mandans non-signate in eius expeditionem consentire dici potest (§. 54.). Mandatarius ergo hoc casu negotium alterius non-signate consentientis expedit. Qui quum negotiorum gestor vocetur (§. 5.); mandatarius eatenus recte mandantis negotiorum gestor est.

Sic in casu scholii ad §. 48. quod ad refectionem aedium negotiorum gestor Caii sum, licet quod ad culturam agri eius sim mandatarius. Evidentia propositionis nititur canone logicorum tritissimo, cui competit definitio eidem etiam competere definitum. Characteres definitionis mandatario dicta sub hypothese competere, quantum satis est, euicimus. Quapropter nullum amplius superest dubium, quin idem negotiorum gestor nomine possit insigniri.

§. 56.

Vnde ipsi eo
casu actione
negotiorum ge-
storum con-
traria com-
petit.

Negotiorum gestori ad indemnitate[m] consequen-
dam actione negotiorum gestorum contraria contra do-
minum experiri licet (§. 18.). Iam vero mandatarius,
si fines mandati migravit, sub hypothesi §phi praecedentis
vt mandantis negotiorum gestor considerari potest
(§. 55.). Ergo etiam largiendum est, ipsi sub his de-
terminationibus actionem negotiorum gestorum contra-
riam contra mandantem ad indemnitate[m] consequen-
dam iure competere meritissimo.

Celebris non quidem inter conditores, sed interpretes
iuris controuersia agitata fuit, vtrum mandatarius fines
mandati excedens contra mandantem negotiorum gesto-
rum contraria experiri queat. Genuinam eius decisio-
nem ex ipsa rei natura deductam suppeditat §. praesens
conclatus cum §. 42. scilicet distinguendo esse respon-
dendum, inter eum qui fines mandati violauit, & qui eos
migravit, ita vt illi quidem actio denegetur, non vero
huic, quatenus negotium vtiliter gessit. Nec obstat l. 37.
§. i. ff. de pecul. vbi Ictus dominum, qui seruo vicarium
octo aureis emere permiserat, cum ille decem eum eme-
rit, non teneri adferit soluere pretium vltra summam de-
terminatam, aut solum venditori relinquere. Cum
enim seruus contra voluntatem domini vicarium plaris
emisset; haut obscurum est, hunc textum huc plane non
pertinere, sed potius ad violationem finium mandati, de
qua idem docuimus supra (§. 44. 45.). Idem responden-
dum ad l. 31. §. 4. ff. de neg. gest. vbi PAPINIANVS liber-
tos defuncti, qui ad sumtum monumenti certam pecu-
niae summam accipere debebant, quod amplius ab ipsis
erogatum iudicio negotiorum gestorum repetere negat.
Ratio enim, quam subiungit, voluntatem nimirum finem
erogationis fecisse, euidentissime docet, quod liberi am-
plius impenderint, contra fines mandati esse factum, quo
nomine

nomine nullam ipsis competere actionem supra euicimus. Eodem fere modo rem explicat PEREZ ad Cod. tit. mandati n. 14. Verba eius haec sunt: *Conciliari possunt isti textus* (scilicet l. 2. l. 45. ff. de neg. gest. cum l. 31. §. 4. ff. eod.) *haec distinctione, aut dominus specialiter prohibuit, ne eius negotia gereret, vel ne fundum pluris, quam praescripsit, emeret.* Et hoc casu negotiorum gestorum actio non competit gestori, quamuis utiliter gesserit, l. ult. C. de negot. gest. aut dominus specialiter non prohibuit, ne praedictum fundum pluris quam mandauit emeret, neue negotia eius gereret, quia tamen gessit utiliter, aequum est, actionem negotiorum gestorum ipsi competere. Adlegat quoque INDOVS CASTRENS, ad l. ult. C. mand. MYNSING. & BARON, ad §. 8. Inst. eodem. Dissentiunt quidem multi, nunquam mandatario fines excedenti actionem competere adferentes, inter quos HYBER ad Inst. tit. mand. n. n. 6. VINNIUS ad §. 8. Inst. eodem. Sed minus sufficientem sententiae suae rationem adferunt. Cum enim notio rei excedere fines mandati ipsi nec analytice nec synthetice distincta sit; addidit, ut de genere adfirmandum putent, quod de vna duntaxat specie valet. Obseruata igitur distinctione supra (§. 31.) tradita, haec difficilis est ad argumenta eorum responsio, cuius exemplum in explicatione ll. cit. dedimus. Quod si ergo verum est, ut est verissimum, mandatario fines mandati migrantem actionem negotiorum gestorum, positus terminis habilibus, competere; facile potest diiudicari quaestio, qualis sit haec actio *directa*, an *utilis*? Quum enim omnia ea adsint, quae ex verbis legum ad hanc actionem requiruntur; nihil sane impedit, quo minus directam hanc vocare actionem queamus.

§. 57.

Et quoniam actio, quam dominus, contra ne- *Sicut man-*
gotiorum gestorem qua talem instituit, negotiorum ge- *danti eadem*
storum *forum*

storum directa vocatur (§. 17.); ex iisdem principiis patet, mandantem etiam hoc casu, si quid sibi a mandatario praestandum velit, ad id consequendum actionem negotiorum gestorum directam instituire debere (§. 55.)

Sufficiant haec pro instituti scopo & temporis ratione de obligatione mandantis erga mandatarium, quatenus hic fines mandati excessit, ex voluntate mandantis negotium antecedente concipienda. Proximum esset, ut de ea etiam ageremus, quam ex voluntate eiusdem subsequente concipere licet. Amplissimus quidem hic nobis se aperiret campus differendi de ratihabitione eiusque effectibus, & grauissimus maximeque arduus inde veritates eruendi. Sed quum specimen hoc iam in maiorem, quam apud animum constitui, molem excreuisse videam, praeterea & temporis, qua premor, angustia hic pedem figere suadeat; colophonem ei hic imponere, & reliqua volente Deo aliis referuare temporibus licebit.

TANTVM.

CLARISSIMO
CANDIDATO

S. P. D.

IUSTVS HENNINGIVS BOEHMER

ICTVS.

Argumentum tritum & multorum commentariis illustratum in scenam quidem produxisti, quod illos offendere solet, qui ea tantum in deliciis habent themata, atque solerti excussione digna iudicant, quae raritate se commendant, atque ex profundissimis antiquitatum monumentis eruenda sunt. Crambem bis vel saepius coctam dicunt, quae aliorum scriptis frequentissime iam tradita atque explicata sunt. Verum hoc praeiudicio capti egregie falluntur, non cogitantes, minime videndum esse, quid de quodam argumento, trito licet, ab aliis dictum sit, sed quomodo illud excusum & ad trutinam veritatis examinatum fuerit. Infinitae supersunt doctrinae, quae nouo adhuc lumine indigent, quod qui ad illas adfert, eo magis laudem

dem & publicam approbationem meretur, quod eo ipso probatum det, se ad illuminandam iurisprudentiam aptum natumque esse. Hoc ipsum, clarissime Candidate, in hoc specimine inaugurali non tantum ex voto praestitisti, sed etiam plane nostram expectationem superasti, documento apertissimo ostendens, Te vera non simulata philosophia in eruendis decisionum rationibus & recte digerendis inbutum esse, quod iam olim in arte iuris excolenda desideravit V L P I A N V S. Ita enim quaeuis in hoc opusculo cohaerent & nexu perpetuo constant, ut semper lectorem in legendo & meditando erectum teneant. Easdem promptissimi ingenii vires etiam in examinibus, a Candidatis iuris subeundis, edidisti, atque parem cum Fratre dilecto eruditionem in resoluendis quaestionum nodis monstrasti, ut in Te & Fratre Tuo par nobile fratrum conspiciere licuerit. Nihil do affectui, sed ex vera animi mei sententia scribo, atque non tantum Tibi hoc singulare industriae specimen gratulor, sed etiam in posterum quoque felices studiorum Tuorum successus apprecor, meaque officia Tibi sponte offero. Dabam e mus. d. XXIX. April. MDCCXLVII.

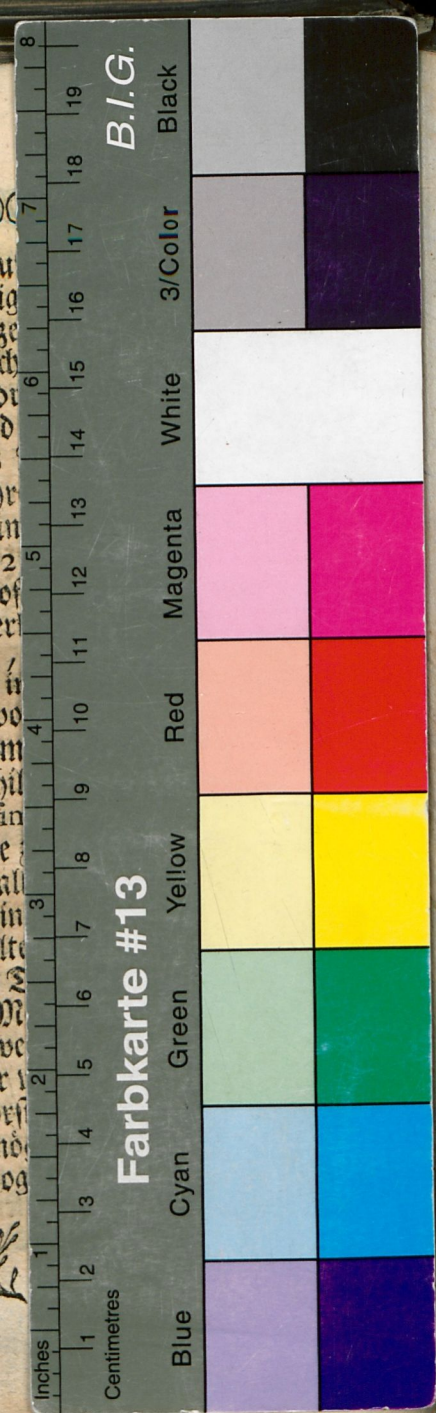
Halle, Diss., 1746/47

SB

8

DE *Pri. 19. num. 17.*

OBLIGATIONE MANDANTIS
ERGA

MANDATARIVM FINES
MANDATI EXCEDENTEM

INDVLTV

ILLVSTRIS IVRISCONSVLTORVM ORDINIS
IN REGIA FRIDERICIANA

PRO

SVMNIS IN

VTROQVE IVRE HONORIBVS

RITE CAPESSENDIS

AD DIEM APRIL. A. R. S. MDCCXXXVII.

DISSERET

GVSTAVVS BERNHARDVS BECMANN

DEVITIO - MEGAPOLITANVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

TYPIS IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

1797 28 2^a

9 220

KOENIG
UNIVERS.
ZVHALLE